

Utlåtande 2009:198 RIV (Dnr 419-63/2000)

Lärare i barnrehabiliteringen

Motion av Viviann Gunnarsson m.fl. (mp) (2000:2)

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande
Motion (2000:2) av Viviann Gunnarsson m.fl. (mp) om "Lärare i barnrehabiliteringen" anses besvarad med vad som anförs i utlåtandet.

Föredragande borgarrådet Lotta Edholm anför följande.

Ärendet

Viviann Gunnarsson m.fl. (mp) anför i sin motion (2000:2) att det behövs bättre samordning mellan sjukvård, rehabilitering och skola när det gäller barn med framför allt neurologiska skador och neuropsykiatrisk problematik.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, utbildningsnämnden samt stadsdelsnämnderna Bromma, Enskede-Årsta och Vantör.

Stadsledningskontoret påpekar att arbetet med att utveckla stödet till dessa elever redan påbörjats genom en speciallärarutbildning.

Utbildningsnämnden anser att bättre samordning skulle kunna behövas.

Bromma stadsdelsnämnd hänvisar till det nya policyprogram som utarbetas i samarbete med KSL och SLL.

Enskede-Årsta stadsdelsnämnd anser att motionärernas förslag faller inom landstingets ansvarsområde och inte stadens.

Vantörs stadsdelsnämnd anser att motionärernas förslag ska finansieras inom landstinget.

Mina synpunkter

Sedan den 1 november 2001 finns en policy, framtagen i samarbete mellan Stockholms läns landsting och Kommunförbundet Stockholms län, beträffande barn och ungdomar som behöver särskilt stöd från såväl kommunen som landstinget. Policyn gällde fram till sista december 2008 men har fått förlängd giltighet till dess att en reviderad version antas. Arbetet med att utvärdera och revidera policyn pågår. Denna policy (BUS) är samma policy som flera av remissinstanserna hänvisar till i sina remissvar.

Kunskaperna om barn och unga med neuropsykiatrisk problematik har ökat sedan 2000 och idag finns det en större medvetenhet och kunskap inom skolans organisation om denna typ av problematik och dessutom bättre strukturer och organisation för att stödja dessa barn och ungdomar. BUS-policyn anger att barn och ungdomar i första hand ska få stöd i sin vardagsmiljö, den s.k. nivå 1. Specialistnivån, nivå 2, ska träda in först när stödet i vardagen inte räcker till. Denna nivå ska komplettera basnivån och ge denna stöd och konsultation. Där kan också utredning, diagnostik och behandling utföras när så behövs. Samarbetet mellan dessa olika nivåer har också utvecklats sedan policyn trädde i kraft 2001.

Genom detta finns goda möjligheter att tillgodose det behov av stöd som motionärerna värnar om, för de elever som berörs. Utvecklingsarbetet pågår dessutom både inom staden och på länsnivå. Till exempel har vi genomfört kompetensutveckling om barn i behov av särskilt stöd för rektorerna. Den uppdaterade BUS-policyn kommer ytterligare att stärka dessa barn och ungdomars möjligheter till stöd när den träder i kraft, men redan den hittillsvarande policyn har bidragit till att förbättra just den samordning av insatser som remissinstanserna ansåg vara prioriterad över speciella lärarprogram. Denna samordning har ytterligare underlättats av att ansvaret för grundskolan har flyttats över till central nivå istället för att skötas av stadsdelsnämnderna.

Bilagor

1. Reservationer m.m.
2. Motion (2000:2) Om lärare i barnrehabiliteringen

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation anfördes av borgarråden *Roger Mogert (s)*, *Yvonne Ruwaida (mp)* och *Ann-Margarethe Livh* enligt följande.

Vi föreslår kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige besluta att

1) besvara motionen genom att genomföra en utredning av vilka behov barn med neuropsykiatriska störningar m.m. har idag och vilka åtgärder som krävs i Stockholm stad

2) därutöver anföra följande:

Det är problematiskt att motionen kommer upp till behandling först nio år efter dess tillkomst. Idag finns BUS-policyn, men tyvärr är fortfarande problemen stora för barn med s.k. lindrigare hjärnskador, bokstavsdiagnoser och epilepsi. BUS-programmet har lagt en bas för hur man ska åstadkomma bättre kontakt och rehabilitering men tyvärr är köerna till diagnos och rehabilitering långa. Många problem kan undvikas om det finns en väl fungerande samverkan mellan vården och barnens skolor. Den nuvarande majoritetens nedskärningar på skolorna drabbar resurser till speciallärare särskilt hårt. Speciallärare är nödvändiga för dessa barns fortsatta utveckling såväl i barnens skolor som på sjukhusen. Det är en stor mängd problem som dessa barn stöter på som hindrar deras utveckling, sociala såväl som kognitiva. Det är lätt att barnen blir felbedömda och feltolkade. Många barn får vänta alltför länge på rätt behandling och tappar därför funktioner som det sedan blir svåra att kompensera.

Flera remissinstanser påpekar att det är landstinget som ska bekosta den här resursen. Det kan stämma i princip, men eftersom kommunen har skolansvaret för dessa barn måste Stockholm stad och landstinget samverka i denna fråga. Resultatet av att alla frånsäger sig ansvaret av kostnadsskäl är att lidandet för barnen och deras familjer ökar. Dessutom riskerar större kostnader för kommunen uppstå senare, till exempel när det behövs speciallärare, stödpersonal, särskild skolgång eller skoltaxi till särskilt anpassad skola.

Det krävs ytterligare utredning av hur situationen för dessa barn ser ut idag och vilka åtgärder som krävs. Särskilt handikappföreningarna bör tillfrågas då det är dessa som har den verkliga kunskapen om dessa barns och familjers kamp för ett värdigt liv.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande

Motion (2000:2) av Viviann Gunnarsson m.fl. (mp) om ”Lärare i barnrehabiliteringen” anses besvarad med vad som anförs i utlåtandet.

Stockholm den 18 november 2009

På kommunstyrelsens vägnar:
ANN-KATRIN ÅSLUND

Lotta Edholm

Ylva Tengblad

Reservation anfördes av borgarrådet *Roger Mogert, Malte Sigemalm, Mirja Rähä Järvinen, Teres Lindberg* (alla s), *Emilia Hagberg* (mp) och borgarrådet *Ann-Margarethe Livh* (v) med hänvisning till reservationen av (s), (mp) och (v) i borgarrådsberedningen.

ÄRENDET

Viviann Gunnarsson m.fl. (mp) vill att kommunen i samarbete med Astrid Lindgrens barnsjukhus ska göra upp en plan för att utbildning av lärare i syfte att arbeta mellan skola och sjukvård. Detta för att hjälpa barn med t.ex. neuro-psykiatrisk problematik.

BEREDNING

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, utbildningsnämnden samt stadsdelsnämnderna i Bromma, Enskede-Årsta och Vantör.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 15 maj 2000 har i huvudsak följande lydelse.

Det är viktigt att en väl fungerande och professionell relation etableras med landstinget inom alla stadens verksamheter så även inom skolan område samt att ansvarförhållanden mellan parterna är klara för att undvika missförstånd. Om problem finns i relationerna mellan parterna idag bör dessa kunna lösas genom utarbetande av rutiner för introduktion och överlämnande av nämnda elever.

Det finns idag stor kompetens i Stockholms skolor för att ta hand om elever i behov av särskilt stöd. För att säkra den framtida försörjningen av speciallärare planerar Stockholms stad att i samarbete med lärarhögskolan att starta en ny speciallärarutbildning under hösten 2000. Speciallärarnas arbetsuppgifter spänner över ett brett område men där uppgiften att se till så att även dessa barn ombesörjs av kvalificeras utbildning är en av uppgifterna. Alla elever ska få undervisning utifrån sina förutsättningar för att kunna tillgodogöra sig utbildningen.

Stadsledningskontoret föreslår att kommunstyrelsen avslår Vivianne Gunnarssons motion med hänvisning till att staden redan beslutat starta upp en speciallärarutbildning.

Utbildningsnämnden

Utbildningsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 17 maj 2000

1. Förvaltningens tjänsteutlåtande 2000-04-26 godkänns och överlämnas till kommunstyrelsen som svar på remissen.
2. Paragrafen förklarades omedelbart justerad.

Reservation anfördes av Lars Rådth (S), *bilaga 1*.

Reservation anfördes av Sabina Bossi (MP) och Margareta Olofsson (V), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av Jan Björklund (FP), Kristina Alvendal m.fl. (M) och Pia Skott (KD), *bilaga 1*.

Ersätтарыttrande gjordes av Helve Tsai (SP), *bilaga 1*.

Utbildningsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 26 april 2000 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen instämmer i motionens beskrivning av de problem som kan uppstå då elever med neurologiska och neuropsykiatriska sjukdomar som autism, medfödda eller förvärvade hjärnskador och epilepsi efter vård på sjukhus ska återvända till sin skola.

En komplicerande faktor är bristen på samstämmighet mellan landstingets och stadens organisationer. Detta innebär att landstingets experter i varje enskilt fall, förutom med elevens ansvariga läkare, också måste ha kontakt med respektive skola och/eller stadsdelens eventuella resursteam etc. Sammantaget blir informations- och kunskapsöverförandet från sjukhuset till skolan både komplext och tidskrävande.

Förvaltningen anser emellertid att adekvat sakkunskap finns inom såväl stadsdelarna som utbildningsförvaltningen i form av skolhälso, elevvården och speciallärare/-pedagoger. En samordning och eventuell utökning av denna kompetens med ett klart definierat samordningsansvar skulle kunna medföra en tydligare länk mellan landstingets experter och skolans och därmed leda till ett bättre anpassat stöd till berörda elever.

Bromma stadsdelsnämnd

Bromma stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 27 april 2000

Att godkänna förvaltningens remissyttrande av den 13 april 2000.

Reservation anfördes av Eric Sylwan (MP), *bilaga 1*.

Bromma stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 13 april 2000 har i huvudsak följande lydelse.

I takt med att kunskaper kring neuropsykiatriska sjukdomar och de s.k. ”bokstavs-barnen” under senare år ökat, ställs allt högre krav på pedagogiska verksamheter när det gäller att tillgodose barnens behov av extra stöd och stimulans, vilket medför att omfattningen gällande antalet insatser och kostnader även har ökat.

Förvaltningen vill dock betona vikten av att stöd till barn och ungdomar med funktionshinder är av hög kvalitet och föreslår därför att frågan hänförs till det policyprogram med riktlinjer som Kommunförbundet Stockholms Län och Stockholms läns landsting håller på att utarbeta.

Enskede-Årsta stadsdelsnämnd

Enskede-Årsta stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 25 maj 2000

Förvaltningens tjänsteutlåtande godkännes som svar och överlämnas till kommunstyrelsen.

Enskede-Årsta stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 11 maj 2000 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen stödjer uppfattningen att kunskap, stöd och handledning bör ges till skolan för att tillgodose behovet hos det enskilda barnet.

Förvaltningen anser att de föreslagna åtgärderna ligger inom landstingets rehabiliteringsansvar.

Vantörs stadsdelsnämnd

Vantörs stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 27 april 2000

Godkänna förvaltningens remissvar angående miljöpartiets motion om lära-re i barnrehabiliteringen.

Vantörs stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 12 april 2000 har i huvudsak följande lydelse.

Lärarnas uppgift är att undervisa alla barn och vara ett stöd för föräldrarna i deras fostrande roll. I lärarnas grundkompetens ingår inte att ha kunskap om elever med olika sjukdomstillstånd och om hur man på bästa sätt kan planera undervisningen för dessa elever och för den klass som eleven är inskriven i.

Integration av elever med till exempel autism, restillstånd efter olyckor, medfödda

hjärnskador och epilepsi kräver att lärarna får kunskap och insikt om varje barns särskilda förutsättningar. Lärarna behöver också stöd i sitt fortlöpande arbete på det sätt motionärerna menar.

Förvaltningen delar motionärernas uppfattning att Astrid Lindgrens sjukhus bör ansvara för ett antal specialutbildade lärare som kan stödja lärarna i den vanliga skolan. Detta måste dock ses som en del av sjukvårdens rehabiliteringsansvar varför kostnaderna för utbildning och löner bör ligga helt på landstinget.

RESERVATIONER M.M.

Utbildningsnämnden

Reservation anfördes av Lars Rådth (S) enligt följande

1. Nämnden lämnar ärendet utan eget ställningstagande.

Reservation anfördes av Sabina Bossi (MP) och Margareta Olofsson (V) enligt följande

1. Bifalla motionen
2. Därutöver anföra följande

Förvaltningen instämmer helt i problemskrivningen och anser att vissa samordnande och övergripande instanser kan behövas inom staden. Vår erfarenhet är att just den kompetens som motionen påtalar inte finns tillgänglig för stadsdelarna. Kompetens i form av t.ex. speciallärare och talpedagoger finns, men för barn med neurologiska och neuropsykiatriska sjukdomar behövs andra kompetenser. Lärare med denna särskilda kompetens ska fungera som konsulter till de ordinarie lärare som tar emot barnen som är inskrivna vid Astrid Lindgrens sjukhus eller har övergått i annan vårdform.

Att inrätta de läraretjänster som föreslås skulle vara väl investerade pengar. Att sätta in rätt resurser där de behövs är kostnadseffektivt genom att andra kostnader kan undvikas. I detta fall kan det gälla minskar behov av extra stödpersoner.

Kostnaden för de tjänster som föreslås är förhållandevis liten när man betänker att stödet till barn med särskilda behov uppgår till 500 mkr. Avsikten med att utbilda särskilda lärare är att förstärka länken mellan sjukvård och skola.

Särskilt uttalande gjordes av Jan Björklund (FP), Kristina Alvendal m.fl. (M) och Pia Skott (KD) enligt följande

Lokalt samarbete och samverkan är det som bäst hanterar flertalet av de problem motionären tar upp. Inom staden pågår också ett arbete med gränsdragningsfrågor mellan staden och Stockholms läns landsting.

Ersätтарыttrande gjordes av Helve Tsai (SP) enligt följande

Stöd för det särskilda uttalandet av Jan Björklund (FP) m.fl.

Bromma stadsdelsnämnd

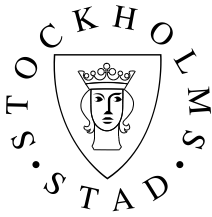
Reservation anfördes av Eric Sylwan (MP) enligt följande

De kommunalekonomiska begränsningarna och den alltför låga medelstillelningen till stadsdelarna får inte hindra att barn med särskilda behov får det stöd och den hjälp de behöver. Att inrätta de lärartjänster motionären föreslår skulle dessutom vara väl investerade pengar. Att sätta in rätt resurser där de behövs är kostnadseffektivt genom att andra kostnader kan undvikas. I detta fall kan det gälla minskar behov av extrahjälp och extra stödpersoner.

Nuvarande stöd till barn med särskilda behov uppgår till över 500 mkr. Fem lärartjänster kostar ungefär 2 miljoner kronor. Utslaget på 18 stadsdelar skulle det bli ungefär 100 000 kr per stadsdel. Det är inte en så stor summa pengar i förhållande till övriga åtgärder att man bör avstå från den åtgärden av ekonomiska skäl. Dessutom skulle kostnaden mycket väl kunna bäras av staden centralt.

Förvaltningen betonar att stödet till barn och ungdomar med funktionshinder ska vara av hög kvalitet. Motionärens förslag är just en åtgärd som skulle bidra till detta. Den handledning som förvaltningen redovisar och säger förekommer i begränsad omfattning ges av talpedagoger och speciallärare. För barn med neurologiska och neuropsykiatriska sjukdomar behövs andra kompetenser.

Fel insatta resurser leder inte till hög kvalitet och effektivitet. Ur barnens perspektiv kan det bli en katastrof som innebär att barnens problem förvärras. Effekten blir inte sällan att när barnet inte svarar positivt på välmående men fel hjälp uppstår frustration hos både hjälpare och barn. Följderna av detta kan leda till livslånga handikapp och ett för alltid knäckt självförtroende. Det som påpekas från barnsjukvårdens perspektiv är att flera missförstånd och problem som sänker barnens självförtroende kan undvikas om rätt resurs sätts in från början. Från sjukvårdens perspektiv har det visat sig att det är svårt att få förståelse bland lärare för hus stödet i barnens utveckling ska omsättas i praktiken i skolarbetet. Det är inte viljan som saknas utan att sjukvård och lärare talar olika språk. Genom att utbilda särskilda lärare skulle dessa kunna utgöra en länk mellan sjukvård och skola.

KOMMUNFULLMÄKTIGE

Motioner

2000:2

2000:2   Motion av Viviann Gunnarsson m.fl. (mp) om lärare i barnrehabiliteringen

Det finns idag många barn med svåra neurologiska och neuropsykiatriska sjukdomar som autism, resttillstånd efter olyckor, medfödda hjärnskador och epilepsi. Många av dessa barn är också flerhandikappade.

Barnen får idag vård på Astrid Lindgrens barnsjukhus dels av neurologer och epileptologer m.fl. läkare. Samtidigt får ofta barnet och familjen remiss till neuropsykolog för utredning eller behandling. När barnen inte längre är i direkt behov av akutsjukvårdens tjänster eller vid mer varaktiga tillstånd börjar barnen i vanlig skola. Astrid Lindgrens barnsjukhus arbetar med olika team av läkare, neuropsykolog, sjuksköterskor och kuratorer. Olika personer kan på olika sätt vara med och informera i skolan om barnens situation och behov. Hela familjen brukar i dessa fall delta i barnets rehabilitering.

Det visar sig dock ofta att skolan inte tar till sig informationen på rätt sätt eller att lärare och annan personal är osäkra på hur de ska stödja barn med neuropsykiatriska problem eller andra hjärnskador eller de s.k. bokstavsjukdomarna. Det fattas en länk i rehabiliteringskedjan som är mycket viktig för att barnen med dessa problem ska kunna förstå och ta till sig undervisningen. Den länken skulle kunna fyllas av lärare som specialutbildats i de problem med inlärning och minnesstörningar m.m. som ofta drabbar barn med dessa sjukdomar eller som en följd av viss medicinering. Dessa specialutbildade lärare skulle med sin pedagogiska kompetens kunna vara ett stöd mot barnets lärare för att lägga upp undervisningen så att barnet kan tillgodogöra sig den. Samtidigt är detta en mycket viktig länk till sjukhusets experter. På Astrid Lindgrens barnsjukhus skulle man se mycket positivt på ett lärartillskott i vissa av sina expertteam. Detta skulle även underlätta för lärarna i de klasser där barnen finns.

Kommunfullmäktige bör därför besluta att

1. tillsammans med Astrid Lindgrens barnsjukhus göra upp en plan för utbildning av ca. 4-5 lärare i syfte att arbeta mellan skola och sjukvård för att lägga upp program för pedagogik och undervisningsförhållanden för barn med neuropsykiatriska störningar m.m.
2. kommunen bekostar dessa lärares utbildning och löner.

Stockholm den 24 januari 2000

Viviann Gunnarsson

Eivor Karlsson

Christer Öhgren

Cecilia Obermüller